

**AUTOREFERAT  
PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU NAUKOWEGO  
i OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH**

**Uwagi wprowadzające**

Niniejszy autoreferat został sporządzony zgodnie z art. 16 i art. 18a ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789, ze zm.) oraz § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. poz. 1586, ze zm.). Zawiera on opis dorobku i osiągnięć naukowych habilitanta, w szczególności określonych w art. 16 ust. 2 ustawy i został sporządzony zgodnie z wzorem zamieszczonym na stronie internetowej Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów: <http://www.ck.gov.pl/> w zakładce zatytułowanej Wzory Dokumentacji Wniosku Habilitacyjnego: (<http://www.ck.gov.pl/articles/id/47.html> - link do wzoru: <http://www.ck.gov.pl/dl/5380/attachment/fdff50/WZ%C3%93R%20nauki%20humanistyczne.pdf> (dostęp: 19 grudnia 2017 r.).

**1. Imię i nazwisko:**

Grzegorz Kuca

**2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:**

- 4 lipca 2007 r. - **doktor nauk prawnych** w zakresie prawa  
Wydział Prawa i Administracji UJ  
Tytuł rozprawy doktorskiej: Zasada podziału władz i jej prawno-konstytucyjne relacje pomiędzy organami naczelnymi RP  
Promotor: Prof. dr hab. Jacek Czajowski  
Recenzenci: Prof. dr hab. Marian Grzybowski, Prof. dr hab. Ryszard M. Małajny
- 23 kwietnia 2003 r. - **magister prawa**  
Wydział Prawa UR  
Tytuł pracy magisterskiej: Narodowy Bank Polski a wybrane banki centralne państw członków UE

### 3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- od 1 października 2008 r. do chwili obecnej pracownik naukowo-dydaktyczny w Katedrze Prawa Ustrojowego Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego **adiunkt** zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy
- od 1 października 2006 r. do 30 września 2008 r. pracownik naukowo-dydaktyczny w Katedrze Prawa Ustrojowego Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego **asystent** w pełnym wymiarze czasu pracy
- ponadto od 1 września 2008 r. do 31 grudnia 2010 r. **asystent**, a następnie **starszy asystent sędziego** Trybunału Konstytucyjnego Prof. dr hab. Mariana Grzybowskiego, od 2012 r. **adwokat** w Okręgowej Radzie Adwokackiej w Krakowie

### 4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

#### 4.1. tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego:

*Procedura budżetowa we współczesnym prawie konstytucyjnym. Analiza porównawcza na przykładzie państw UE*

#### 4.2. (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy):

Monografia: G. Kuca, *Procedura budżetowa we współczesnym prawie konstytucyjnym. Analiza porównawcza na przykładzie państw UE*, 2018, Wydawnictwo Wolters Kluwer, ss. 512, ISBN: 978-83-8124-247-9  
Recenzent wydawniczy: Prof. dr hab. Joanna M. Salachna

#### 4.3. Uzasadnienie wyboru tematu pracy

Zagadnienia procedury budżetowej zostały omówione w kilku polskich monografiach naukowych oraz wielu podręcznikach akademickich zarówno z zakresu prawa konstytucyjnego, jak i prawa finansowego. Odnotowuje się jednak brak opracowań poświęconych procedurom budżetowym w ujęciu porównawczym. Obecny stan badań, a w zasadzie ich brak, jest – z dużą dozą prawdopodobieństwa – spowodowany trudnościami, z jakimi musi się zmierzyć autor podejmujący szerzej zakrojone badania.

Niemniej w dobie integracji europejskiej oraz związanego z nią procesu dostosowania systemu prawnego państw członkowskich do wymogów UE, a także wydarzeń globalnego kryzysu finansowego, który uwydatnił braki rozwiązań ustrojowych, cenna staje się dobra znajomość rozwiązań występujących w innych państwach. Stwarza to szanse wykorzystania ich dorobku legislacyjnego i doświadczeń ustrojowych, a w dalszej perspektywie uniknięcia niepotrzebnych wątpliwości, sporów lub problemów.

Powyższe względy przesądziły o potrzebie podjęcia kompleksowych badań, które polegają na prezentacji, analizie i ocenie konstytucyjnego ujęcia procedury budżetowej oraz przedstawieniu relacji zachodzących pomiędzy jej elementami w postaci podobieństw, ale i różnic. Zwłaszcza te ostatnie wnoszą do badań porównawczych istotny czynnik heurystyczny, stanowiący dodatkową wartość aproksymacyjną. Stworzenie modelu generalnego jest bowiem głównym celem refleksji komparatystycznej.

#### 4.4. Cel rozprawy i podstawowe pytania badawcze

**Celem rozprawy jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zakres i sposób unormowania procedury budżetowej w konstytucjach państw UE zapewnia w wystarczającym stopniu optymalne warunki formalne do jej przeprowadzenia.** Udzielenie odpowiedzi na wskazane pytanie wymagało wyjaśnienia bardziej szczegółowych zagadnień, a mianowicie: 1) jak należy rozumieć pojęcie „procedury budżetowej”, a w jej ramach poszczególnych etapów oraz faz postępowania, 2) jakiego rodzaju przesłanki decydują o istnieniu i formie procedury budżetowej oraz w jaki sposób można optymalizować jej konstrukcję, 3) czy, a jeśli tak, to w jakim zakresie zasady budżetowe, forma i ranga aktu budżetowego, a także uczestnicy procedury budżetowej determinują jej kształt, 4) jaki jest podział zakresów działania i kompetencji pomiędzy uczestnikami procedury budżetowej oraz granice ingerencji jednego uczestnika w sferę zarezerwowaną dla drugiego uczestnika, 5) czy reguły ustrojowe dotyczące etapów projektowania, uchwalania, wykonywania, a ponadto kontroli wykonania budżetu państwa są precyzyjnie wyznaczone i odpowiadają istniejącym warunkom oraz praktyce ustrojowej.

Ocena obowiązujących unormowań prawnych w zakresie procedury budżetowej uwarunkowana została przez przyjęcie i realizację następujących celów szczegółowych: 1) zrekonstruowanie pojęcia procedury budżetowej i jej składowych elementów oraz ustalenie regulacji wchodzących w jej zakres, 2) zidentyfikowanie oraz usystematyzowanie teoretycznych i praktycznych problemów wynikających z aktualnego unormowania procedury budżetowej, 3) przedstawienie obowiązujących unormowań prawnych, a ponadto wskazanie tych, które mogą lub powinny być uwzględnione w każdej współczesnej konstytucji (*de lege fundamentale ferenda*).

Badania porównawcze dotyczą państw UE według liczby określonej na 1.07.2013 r. Przedmiotem analiz są zatem przepisy konstytucyjne 28 państw UE, z częściowym uwzględnieniem specyfiki brytyjskiego systemu konstytucyjnego, w którym – jak wiadomo – nie występuje typowa konstytucja pisana, a ponadto rozpoczął się proces „wychodzenia” z UE.

Odpowiedź na pytanie o zakres i sposób unormowania procedury budżetowej w konstytucjach państw UE wymagała weryfikacji **hipotezy (H)** zakładającej, że **konstytucje państw UE nie zapewniają w wystarczającym stopniu optymalnych warunków formalnych do przeprowadzenia procedury budżetowej, a dodatkowo ich fragmentaryczność oraz nieprecyzyjność skutkuje problemami praktycznymi.** Z tego powodu należałoby rozważyć możliwość, a być może nawet konieczność szerszej konstytucjonalizacji określonych elementów procedury budżetowej z wykorzystaniem dorobku (rozwiązań konstytucyjnych) występujących w innych państwach UE, a także nowych rozwiązań prawnych, które pozwoliłyby wyeliminować spotykane problemy. Przesądza to o potrzebie, a być może nawet konieczności nowego spojrzenia na konstytucyjne przepisy dotyczące procedury budżetowej, które pozwoli na wyeliminowanie ewentualnych luk prawnych,

niedookreślonych zwrotów, lakonicznych sformułowań. Od sposobu ujęcia tych zagadnień zależy w dużej mierze zarówno prawidłowe rozwinięcie i funkcjonowanie szczegółowych konstrukcji ustawowych, jak i ustalenie gwarancji dla sprawnego i efektywnego przeprowadzenia procedury budżetowej. Jest tak tym bardziej w świetle wymogów stawianych przez UE wobec państw UE, które powinny, a nawet muszą być uwzględnione w przepisach prawa krajowego.

Sformułowanie wskazanej hipotezy było możliwe dzięki **siedmiu tezom** (T1-T7) weryfikowanym w poszczególnych rozdziałach:

(T1) nauka prawa nie wypracowała dotychczas jednoznacznych kryteriów wyodrębniania budżetowych uregulowań proceduralnych, stąd też pojęcie „procedura budżetowa” jest definiowane w dość swobodny, często nadmiernie szeroki bądź zanadto wąski, sposób. Niezależnie od tego prawne unormowania procedury budżetowej determinowane są zawsze zasadami budżetowymi, charakterem aktu budżetowego (jego rangą i formą), a w konsekwencji – doбором określonych uczestników tej procedury;

(T2) normowanie niektórych (najważniejszych) zasad budżetowych w ustawodawstwie zwykłym jest juredycznie chybione, skoro równorzędny z aktem o prawie budżetowym jest coroczny akt budżetowy (ustawa budżetowa), za pomocą którego można najistotniejsze materie unormować inaczej, niż uczyniono to w ustawodawstwie budżetowym (ujętych w formie ustawy zwykłej). W szczególności dotyczy to zasad, które wyznaczają treść i konstrukcję procedury budżetowej i podlegają normatywnemu ujęciu w prawie budżetowym;

(T3) skoro nie wszystkie elementy proceduralne są, bo nawet nie mogą być, zawarte we współcześnie obowiązujących konstytucjach, to istotne znaczenie ma umieszczenie w ustawie zasadniczej konstytucyjnego upoważnienia do wydania stosownej ustawy. Nie może to być proste i lakoniczne odesłanie do regulacji ustawowej, albowiem musi ono zawierać precyzyjnie określony zakres i przedmiot unormowania ustawowego;

(T4) procedura budżetowa odbiega od teoretycznego modelu powierzającego rządowi uprawnienia w zakresie projektowania i wykonywania, a parlamentowi – uchwalania i kontroli wykonania budżetu państwa. Rząd – obok przypisanych mu konstytucyjnie uprawnień w obszarze projektowania i wykonywania budżetu państwa – przejął szereg kompetencji w zakresie uchwalania i zmieniania budżetu państwa należących formalnie do parlamentu. Swego rodzaju adekwatną reakcją legislatury jest rozwój form jej współdziałania w wykonywaniu budżetu. W żadnym jednak razie nie równoważy to przewagi kompetencyjnej egzekutywy. Nie mają też znaczenia politycznego ani kompetencje parlamentu do następczej kontroli wykonania budżetu, ani instytucja absolutorium;

(T5) istnieje realna potrzeba zbalansowania (zrównoważenia) kompetencji rządu i parlamentu w zakresie procedury budżetowej, a zwłaszcza ścisłego utrzymywania zarówno rządu, jak i parlamentu w granicach zespołu kompetencji wyznaczonych im konstytucyjnie oraz ustawowo. Jest tak zwłaszcza w kontekście tendencji do wzmocnienia strategii odgórnych (*top-down*), które wraz ze strategiami oddolnymi (*bottom-up*) wymagają uwzględnienia procesu iteracyjnego polegającego na opiniowaniu, konsultowaniu, uzgadnianiu, nawet z wykorzystaniem instytucji sprzeciwu;

(T6) procedura budżetowa jako tryb postępowania unormowany konstytucyjnie i uszczegółowiony aktami normatywnymi o niższej randze prawnej ma różne cele i funkcje w zależności od tego, z jakim etapem tej procedury mamy do czynienia. Dlatego też ważne jest zidentyfikowanie tych celów (funkcji) oraz doprecyzowanie rozwiązań „awaryjnych”, na wypadek, gdyby dany cel (funkcja) nie został osiągnięty;

(T7) w konsekwencji, uwzględniając rozwój konstytucji do tradycyjnego podziału na „konstytucję państwa” i „konstytucję społeczeństwa”, można dodać trzecią „sferę konstytucyjną”, tj. swoistą „konstytucję finansową”, która zyskuje na znaczeniu; będzie coraz szerzej (i jednocześnie głębiej) normowana zwłaszcza w kontekście poszerzanego systematycznie zakresu konstytucyjnych unormowań dotyczących procedury budżetowej. Kierunek tego rozwoju będzie wyznaczony przez procedury, reguły i instytucje zapewniające sprawne i efektywne prowadzenie gospodarki finansowej państwa oraz ograniczające negatywne zjawiska finansowe.

#### 4.5. Metoda badań

Konstrukcja rozważań oraz zastosowane metody badawcze stanowią konsekwencję celów, tez i głównej hipotezy rozprawy. Sekwencja prowadzonych analiz i formułowanych na ich podstawie wniosków cząstkowych jest następująca: 1) **teoria zjawisk**, która posłużyła do opisu dorobku doktrynalnego oraz konceptualizacji podstawowych pojęć badawczych, w tym w szczególności pojęcia „procedura budżetowa”, a także wyznaczenia granic i treści poszczególnych etapów procedury budżetowej (rozdział I), 2) **analiza prawno-dogmatyczna** uwarunkowań oraz towarzyszącej ich wdrażaniu praktyki ustrojowej z pomocniczym wykorzystaniem stosownego orzecznictwa sądów konstytucyjnych (rozdział II–IV), 3) **analiza prawnoporównawcza z uwagami retrospektywnymi**, która pozwoliła ustalić podobieństwa i różnice badanych aspektów procedury budżetowej oraz wyjaśnić przyczynę wykrytych różnic (rozdziały II–IV), 4) **wnioski i postulaty *de lege ferenda*** sformułowane na podstawie ocen obowiązujących norm i ich funkcjonowania, uwzględniające próby zaprezentowania generalnego modelu procedury budżetowej, które są głównym celem refleksji komparatystycznej (Wnioski i postulaty *de lege ferenda*). W rozważaniach wykorzystano **wnioskowanie dedukcyjne**, co wynika zresztą z konstrukcji pracy. Przy dokonywaniu analiz informacji jednostkowych bądź części orzecznictwa stosowano także **wnioskowanie indukcyjne**.

#### 4.6. Struktura pracy

Praca składa się ze wstępu, czterech merytorycznych rozdziałów oraz wniosków i postulatów *de lege ferenda*.

W **rozdziale I** przeprowadzono próbę dystynkcji pojęć: „procedura”, „proces” oraz „postępowanie”. Zwrócono uwagę na różne podejście do tych terminów w poszczególnych gałęziach i dziedzinach prawa (administracyjnego, cywilnego, finansowego, karnego, konstytucyjnego). Następnie podjęto próbę wyznaczenia zakresu znaczeniowego terminu „procedura budżetowa”. Wskazano na *differentia specifica* pojęcia „procedura budżetowa”, które powinny znaleźć się w treści *definiensa* eksplikującego *definiendum*. W ten sposób przeprowadzono próbę konceptualizację pojęcia „procedura budżetowa”. Uwzględniono też zagadnienie zakresu i treści unormowań proceduralnych (kompetencje, właściwość podmiotową, zasady redagowania, zasady uchwalania, wymogi formalne, ogłoszenie aktu normatywnego, którego postacią przybiera budżet państwa) oraz scharakteryzowano strategię procedury budżetowej (*top-down*, *bottom-up*, *top-down/bottom-up*).

W dalszej kolejności zwrócono uwagę, że znaczny stopień skomplikowania procedury budżetowej, rodzi potrzebę przeprowadzenia niezbędnych podziałów, tak by

postępowanie w jakim ona przebiega, można było ująć w logiczne i merytorycznie poprawne części, etapy, czy odcinki. Stwierdzono, że podstawowym sposobem podziału jest podział dychotomiczny dokonywany według cech przeciwstawnych, który pozwala na wyodrębnienie etapu uchwalania oraz etapu wykonywania budżetu państwa (podział dychotomiczny). Mając jednak na uwadze kryterium podmiotowe dokonano wyodrębnienia trzech etapów procedury budżetowej: projektowania, uchwalania, wykonywania (podział trychotomiczny). Wskazano również na fazy procesów budżetowych (ujęcie behawioralne) zachodzących w ramach poszczególnych etapów. Zwrócono także uwagę na pojęcie cyklu budżetowego (*budgetary cycle*), który przesądza o konieczności właściwego umiejscowienia procedury budżetowej w czasie. Finalnie wskazano na determinanty procedury budżetowej, jakimi są: zasady budżetowe, forma i ranga aktu budżetowego oraz uczestnicy procedury budżetowej. Kończąc rozważania zwrócono uwagę na konstytucyjne unormowanie procedury budżetowej oraz konstytucyjne ujęcie terminu budżet państwa. Pozwoliło to na sformułowanie ośmiu konkluzji częściowych dotyczących teoretycznych aspektów procedury budżetowej.

Logiczną konsekwencją wyodrębnienia trzech etapów procedury budżetowej było wyodrębnienie trzech następujących po sobie merytorycznych rozdziałów poświęconych tym etapom. W ten sposób w **rozdziale II**, dotyczącym projektowania budżetu państwa omówiono zasady postępowania zmierzającego do opracowania projektu aktu budżetowego, kompetencje podmiotów na etapie projektowania budżetu państwa oraz skutki prawne nieprzedłożenia projektu aktu budżetowego. Całość zwięźczyły wnioski zawierające jedenaście wyodrębnionych punktów stanowiących podsumowanie omawianych zagadnień. W **rozdziale III**, poświęconym uchwalaniu budżetu państwa zawarto charakterystykę zasad postępowania zmierzającego do uchwalenia budżetu państwa oraz kompetencje podmiotów na etapie uchwalania budżetu państwa, a nadto skutki prawne nieuchwalenia budżetu państwa. Rozważania zakończyły wnioski częściowe obejmujące dziewięć punktów stanowiących zestawienie opisanych problemów. Ostatni **rozdział IV**, dotyczący wykonywania budżetu państwa został poświęcony zasadom postępowania zmierzającego do wykonania budżetu państwa oraz kontroli jego wykonania. Ponadto zawarto w nim rozważania dotyczące niezależnych organów monitorujących stabilność finansową państwa – rad fiskalnych/parlamentarnych biur budżetowych. Rozdział zamykają wnioski częściowe zawierające osiem wyodrębnionych punktów stanowiących podsumowanie omawianych zagadnień.

#### 4.7. Wnioski

Przeprowadzone badania potwierdziły w szczególności, że konstytucyjne ujęcie procedury budżetowej jest determinowane przez zasady budżetowe, formę i rangę aktu budżetowego oraz pozycje ustrojowe jej uczestników (T1). Stąd wynika wniosek, że istotne znaczenie dla zapewnienia optymalnych warunków formalnych do przeprowadzenia procedury budżetowej ma zawarcie w konstytucji określonego katalogu zasad budżetowych, w szczególności tych, których normatywne ujęcie wpływa zarówno na treść, jak i konstrukcję procedury budżetowej, czyli odnoszących się do prac nad projektem odpowiedniej ustawy – o prawie budżetowym, a w szczególności zasadę roczności (okresowości), zasadę zgodności budżetu państwa z wieloletnim planem finansowym państwa oraz zasadę jedności w ujęciu formalnym (T2).

Do istotnych rozstrzygnięć konstytucyjnych powinno należeć też nadanie budżetowi państwa formy i rangi ustawy. Stosowanie innych, niższych rangą form aktów

prawnych (uchwały) jest daleko niewystarczające. Procedura budżetowa wymaga też udziału określonych uczestników, w tym co najmniej rządu i parlamentu, tj. organów o różnie ukształtowanych składach, funkcjach, kompetencjach oraz trybach działania (T1). Oczywiście liczba uczestników jest zawsze większa i zróżnicowana, dobierana według różnych, nie zawsze takich samych, kryteriów. Dlatego też, obiektywnie rzecz biorąc, musi dochodzić do uwzględnienia możliwości nakładania się (krzyżowania) i wzajemnego powiązania uprawnień rządu i parlamentu, a także udziału innych (poza wskazanymi) uczestników procedury budżetowej. W tej sytuacji rolą ustrojodawcy jest z jednej strony precyzyjne wyznaczenie ról określonych (oczywiście nie wszystkich) uczestników procedury budżetowej, aby wyeliminować potencjalną możliwość powstawania sporów, a z drugiej strony zabezpieczenie tych ról, tak by nie doszło do ich niedozwolonego ograniczenia bądź rozszerzenia na gruncie ustawowym (T5).

Na tym tle pojawia się widoczna w państwach UE tendencja do modyfikacji teoretycznego modelu procedury budżetowej. Odchodzi się bowiem od podziału ról polegającego na przypisaniu rządowi zasadniczych uprawnień na etapach projektowania i wykonywania, zaś parlamentowi na etapie uchwalania, ponieważ nie można zapominać o ograniczeniu pozycji parlamentu w kształtowaniu budżetu państwa oraz dopuszczeniu możliwości odstąpienia przez rząd od postanowień budżetu państwa. W tej sytuacji niezbędny wydaje się rozwój parlamentarnych form współdziałania i bieżącej kontroli w procedurze budżetowej z charakterystycznym i coraz powszechniejszym zaangażowaniem określonych organów lub instytucji (T4).

Procedura budżetowa ma różne cele i funkcje – w zależności od tego, jaki etap tej procedury podlega analizie. Nie wolno jednak zapominać, że procedura budżetowa będzie w pierwszej kolejności rozpatrywana z uwzględnieniem kryterium przedmiotowego oraz pomocniczo podmiotowego, a nie kryterium celu (skutku) postępowania. Punkt ciężkości spoczywa zatem na konieczności podejmowania i prowadzenia określonych działań, a nie na efekcie tych działań. W tej sytuacji teza (T6) podlega częściowej falsyfikacji, gdyż nie ma konieczności doprecyzowanie rozwiązań „awaryjnych”, na wypadek gdyby dany cel (funkcja) każdego etapu procedury budżetowej nie został zrealizowany. Instytucjonalne zabezpieczenie dotyczy w zasadzie tylko etapu uchwalania, którego realizacja umożliwia nie tylko uruchomienie, ale także realizację następnego etapu procedury budżetowej – etapu wykonywania budżetu.

Istotne znaczenie dla właściwego przeprowadzenia procedury budżetowej ma też sformułowania konstytucyjnego upoważnienia do wydania ustawy regulującej pewne elementy procedury budżetowej, w szczególności te, które nie powinny być samodzielnie określone przez rząd (w drodze aktów wykonawczych lub innych aktów samoistnych), gdyż np. stanowią zbyt daleką ingerencję egzekutywy w sferę zarezerwowaną do właściwości legislatury (T3).

Ocena realizacji przedstawionych założeń konstrukcyjnych prezentuje się następująco: 1. Istotne braki regulacyjne dotyczą etapu projektowania budżetu państwa. Chodzi nie tylko o to, że etap ten – w zasadzie – został w zasadzie pominięty przez konstytucje państw UE, przesądził o tym zapewne jego „wewnętrzny”, preinicjatywny charakter, ale też o to, że nie zawsze podlega dostatecznie precyzyjnemu uregulowaniu na gruncie ustawowym – niekiedy w całości bądź w zasadniczej swej części podlega uregulowaniu przez egzekutywę bądź jest kształtowany w drodze praktyki ustrojowej. Powstałe braki są z pewnością efektem niedoceniań znaczenia etapu projektowania przez prawodawców państw UE, a przecież etap ten jest znacznie donioślejszy niż etap projektowania ustaw „zwykłych”. 2. Korzystniej wypada ocena etapu uchwalania budżetu państwa, w którym – z niewielkimi i dosyć precyzyjnie wyznaczonymi różnicami – można

zastosować utrwalone reguły proceduralne stosowane w trybie postępowania z projektem ustaw „zwykłych”, ujęte w ramy przepisów konstytucyjnych, ustawowych oraz regulaminowych. Może to jednak prowadzić do pewnej pułapki interpretacyjnej polegającej na stosowaniu przepisów określających zwykłą procedurę ustawodawczą do procedury budżetowej, które nie zawsze podlegają prostemu czy nawet analogicznemu zastosowaniu. 3. Nie najlepiej wypada ocena etapu wykonywania budżetu państwa. Nie dość, że etap ten relatywnie rzadko ma zakotwiczenie konstytucyjne, to jeszcze nie zawsze podlega on precyzyjnemu ujęciu na gruncie właściwej ustawy (w prawie budżetowym). Jest to zaskakujące, zwłaszcza że etap wykonywania budżetu państwa stanowi meritum procedury budżetowej, a od jego realizacji w dużej mierze zależy wykonanie wszystkich pozostałych ustaw, których stosowanie wiąże się z nakładami finansowymi. Relatywnie rzadko rozstrzyga się o zakresie (w tym także czasowym) możliwych i dopuszczalnych zmian budżetu państwa wymagających autoryzacji ze strony parlamentu (czyli zmiany aktu budżetowego), a także możliwości jego elastycznego wykonywania (czyli zmian w budżecie państwa dokonywanych samodzielnie przez rząd bądź ministra właściwego w sprawach budżetu). 4. Podobnie przedstawia się kwestia kontroli wykonania budżetu państwa, która – zwłaszcza w kontekście obowiązków sprawozdawczych rządu, roli w tym zakresie najwyższych organów kontroli oraz uprawnień parlamentu – w zdecydowanej większości państw UE jest poddawana konstytucjonalizacji, ale rzadko ma ona realne znaczenie, zwłaszcza na tle braku związania parlamentu krytyczną oceną wykonania budżetu państwa dokonaną przez najwyższe organy kontroli. Stawia to wręcz pod znakiem zapytania sens parlamentarnej kontroli wykonania budżetu państwa.

Na rozstrzygnięcie tych problemów wpływ mają organy i instytucje UE i związana z tym kwestia kwalifikowania stosunków państw członkowskich z UE i jej organami (instytucjami). Z jednej bowiem strony relacje te wykraczają poza tradycyjnie rozumiany obszar polityki wewnętrznej. Z drugiej natomiast, w miarę zaawansowania procesów integracyjnych, działania organów unijnych zatracają cechy oddziaływania „zewnętrznego” i stają się – głównie wskutek bezpośredniego obowiązywania i stosowania (wdrażania) prawa oraz decyzji podejmowanych w ramach Unii – elementem składowym prawa i systemu decyzyjnego poszczególnych państw UE. Niebagatelny pozostaje też wpływ regulacji prawnych UE, w tym przede wszystkim ujętych w ramy wiążących poszczególne państwa UE przepisów rozporządzeń bądź restrykcyjnie ujętych dyrektyw obejmujących wymogi dotyczące granic deficytu budżetowego i długu publicznego oraz obowiązku ich systematycznego obniżania. Dotyczy to także obowiązku wprowadzenia średniookresowych ram budżetowych, jednolitych zasad rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej czy wreszcie określonego harmonogramu budżetowego stosowanego w poszczególnych cyklach budżetowych. Nowością jest analizowanie wszystkich projektów budżetów przez Komisję Europejską. Wszystkie te wymogi z oczywistych powodów wpływają na procedurę budżetową stosowaną w poszczególnych państwach UE, choć ich ujęcie i uprzednie dostosowanie krajowych regulacji prawnych nie zawsze wpływa korygująco na obowiązujące w państwach członkowskich unormowania prawne.

W kontekście globalnego wymiaru transformacji ustrojowej, można domniemywać, że w przyszłości będzie rosła waga i objętość (co do zakresu i sposobu) materii finansowej regulowanej konstytucyjnie. Wskazane rozwiązania konstytucyjne dotyczące procedury budżetowej, podlegające uszczegółowieniu w aktach prawnych niższego rzędu, w szczególności w ustawach, można uznać za charakterystyczną i znaną tendencję współczesnego konstytucjonalizmu. Stanowiąc to może dla



ustawodawcy dyrektywę co do kierunku przyszłych rozwiązań finansowych. Będzie też prowadziło do konieczności znacznego rozbudowania przepisów konstytucji narodowych lub stworzenia traktatu finansowego UE wiążącego poszczególne państwa członkowskie. W konsekwencji, uwzględniając generalny rozwój konstytucji, do tradycyjnego podziału na konstytucję państwa i konstytucję społeczeństwa można chyba już dziś dodać trzecią sferę, tj. konstytucję finansową (państwa lub UE), która już zyskuje na znaczeniu i będzie coraz szerzej i jednocześnie głębiej regulowana (T7).

## 5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych:

Pozostałe obszary mojej działalności stanowią pozycje wymienione w załączniku nr 4 do wniosku habilitacyjnego. W pracy naukowej po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych zająłem się **sześcioma obszarami badawczymi**:

1. **Pierwszy obszar** mojej działalności naukowej stanowi **współczesne rozumienie zasady podziału władzy**. Jednym z najważniejszych osiągnięć w tym względzie jest monografia nawiązująca do niektórych aspektów poruszanych w rozprawie doktorskiej (G. Kuca, *Zasada podziału władzy na gruncie Konstytucji RP z 1997 r.*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014, s. 356). Jest ona szeroko cytowana w literaturze oraz powoływana w orzecznictwie sądów i Trybunału Konstytucyjnego. Wydanie tej pracy poprzedziłem opublikowaniem kilku artykułów, w których dokonałem analizy podmiotowego (organizacyjnego) podziału władzy, stwierdzając w szczególności, że zasada podziału władzy nie musi obejmować całej, złożonej, wielopostaciowej i często polimorficznej działalności państwa i jego organów (G. Kuca, *Zasada podziału i równowagi władz a inne organy państwowe*, [w:] J. Czajowski, J. Karp, G. Kuca, A. Kulig, A. Opałek (komit. red.), *Ustroje – doktryny – instytucje polityczne. Księga jubileuszowa Prof. zw. dra hab. Mariana Grzybowskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007, s. 169–175), że fundamentalne znaczenie dla działalności organów władzy sądowniczej ma zasada niezależności sądów i niezawisłości sędziów, która może być traktowana za element podziału władzy oraz demokratycznego państwa prawa (G. Kuca, P. Mikuli, *Niezależna władza sądownicza. Rozważania wokół pozycji ustrojowej sądów i trybunałów w Polsce*, [w:] O. Bogucki, J. Ciapała, P. Mijał (red.), *Standardy konstytucyjne a problemy władzy sądowniczej i samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008, s. 141–151) oraz że istotne znaczenie dla działalności organów państwa ma właściwe ukształtowanie relacji pomiędzy tymi organami, w tym system hamulców (*checks, checks and balances*), który służy osiągnięciu równowagi (G. Kuca, *Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w systemie podzielonych władz (zarys problemu)*, [w:] T. Mołdawa, J. Szymanek (red.), *Instytucja Prezydenta. Zagadnienia teorii i praktyki na tle doświadczeń polskich oraz wybranych państw obcych*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2010, s. 53–64, G. Kuca, *Rada Najwyższa - Prezydent - Gabinet Ministrów. System hamulców w trójkącie władzy na Ukrainie*, [w:] *Zagadnienia ustrojowe państw poradzieckich*, J. Zaleśny (red.), Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2010, s. 125–136). W tym obszarze badań naukowych mieści się również opublikowana przeze mnie nota bibliograficzna Władysława Leopolda Jaworskiego, w której opisałem jego interesującą poznawczo propozycję nowego podziału władzy (G. Kuca, *Władysław Leopold Jaworski*, [w:] A. Szmyt, P. Sarnecki, R. Mojak (red.), *Konstytucjonaliści polscy 1918-2011. Sylwetki uczonych*, Warszawa 2012, s. 186–193).

Po wydaniu wyżej wskazanej monografii opublikowałem artykuł wskazujący na potrzebę reinterpretacji zasady podziału władzy, która przybiera we współczesnych państwach demokratycznych bardziej techniczny charakter i traci kontakt ze społecznym

podziałem władzy stanowiący wyjściowe założenia dla kompromisu feudalno-mieszczkańskiego opracowanego przez barona de Montesquieu (G. Kuca, *O potrzebie reinterpretacji pojęcia "zasada podziału władzy"*, [w:] M. Grzybowski, G. Kuca, P. Mikuli (red.), *Ustroje. Historia i współczesność. Polska - Europa - Ameryka Łacińska. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Jackowi Czajowskiemu*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2013, s. 255–264). Autorskie propozycje miałem okazję zaprezentować podczas IX<sup>th</sup> World Congress of the The International Association of Constitutional Law, Oslo, Norway, 16<sup>th</sup>-20<sup>th</sup> June 2014 (tekst referatu zaprezentowanego z P. Mikulim został opublikowany w Polsce, G. Kuca, P. Mikuli, *The Separation versus the Cooperation of Powers in the Contemporary Democratic State, IX World Congress of Constitutional Law (Oslo, 16-20 JUNE 2014) Contributions by Polish Scholars*, "Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego" 2015, vol. IV, s. 125–136. Swoje poglądy zaprezentowałem też na spotkania dyskusyjnego Przeglądu Sejmowego (G. Kuca, *Wystąpienie podczas spotkania dyskusyjnego w redakcji, „Przeglądu Sejmowego”* na temat „prezydent a rząd”, Warszawa, dnia 19 listopada 2015 r., "Przegląd Sejmowy" 2016, nr 2, s. 221–224). Część z nich zaprezentowałem w publikacji anglojęzycznej (G. Kuca, *Principles of the Political System*, [in:] J. Szymanek (ed.), *Political System of Poland. An Introduction*, Warsaw 2017, publikacja złożona i przyjęta do druku – potwierdzenie) oraz w Słowniku Parlamentarnym (G. Kuca, *Hasła: Jednolitości władzy państwowej zasada, podziału władzy zasada, współdziałanie władz, niepołączalność*, [w:] J. Szymanek (red.), *Słownik parlamentarny*, Warszawa 2018 – publikacja złożona i przyjęta do druku - potwierdzenie). Obecnie pracuje też nad nowym paradygmatem podziału władzy.

2. Drugi obszar badawczy stanowią zagadnienie **ustrojów konstytucyjnych państw współczesnych**. W tym obszarze podjąłem badania nad instytucją *public hearings* relizując grant – wraz z P. Mikulim - dla młodych naukowców. Wyniki badań zostały opublikowane w wysokopunktowanym czasopiśmie (G. Kuca (wsp. Mikuli P.), *The Public Hearing and Law-Making Procedures*, "Liverpool Law Review" 2016 (37), issue 1-2, s. 1–17). Podejmowałem też zagadnienia ciągłości i zmiany w ustrojach państwa współczesnych (G. Kuca, *Indonezja*, [w:] St. Bożyk, M. Grzybowski (red.), *Systemy ustrojowe państw współczesnych*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2012, s. 469–498; G. Kuca, *Pozycja ustrojowa i funkcje Zgromadzenia Krajowego - parlamentu Republiki Węgierskiej (1990-2008)*, [w:] S. Bożyk (red.), *Prawo, parlament i egzekutywa we współczesnych systemach rządów. Księga poświęcona pamięci Profesora Jerzego Stembrowicza*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2009, s. 272–290; G. Kuca (wsp. Grzybowski M.), *Parlament Indonezji*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2009, ss. 56; G. Kuca, *Republika Węgierska*, [w:] P. Sarnecki (red.), *Ustrój Unii Europejskiej i ustroje państw członkowskich*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 385–401; G. Kuca (wsp. Karp J.), *Republika Estońska*, [w:] P. Sarnecki (red.), *Ustrój Unii Europejskiej i ustroje państw członkowskich*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2007, s. 143–157). W tym obszarze badawczym mieszczą się także recenzje książki: *The Constitutional Law of Indonesia. A Comprehensive Overview* (G. Kuca, *Rec. Jimly Asshiddiqie: The Constitutional Law of Indonesia. A Comprehensive Overview*, "Państwo i Prawo" 2013, z. 7, s. 112–114) oraz dwutomowego komentarza do Konstytucji RP (G. Kuca, *Rec. Konstytucja RP. Pod red. Marka Saffana, Leszka Boska*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016, tomy I-II, "Przegląd Sejmowy" 2017, nr 4, s. 257–264. Do tej grupy można także zaliczyć opracowania hasłowe opublikowane w pozycjach encyklopedycznych i słownikowych (G. Kuca, *Hasła:*

*Administracja rządowa, Akty normatywne administracji rządowej, Wotum nieufności, Dymisja Rady Ministrów, Korpus służby cywilnej, Powiat, Wojewoda, Województwo, Wotum nieufności dla Rady Ministrów, Wotum nieufności dla członka Rady Ministrów, Wotum zaufania, Wójt (burmistrz, prezydent), [w:] W. Skrzydło S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz encyklopedyczny*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 94–97, s. 98–99, s. 145–146, s. 219–220, s. 366–367, s. 640, s. 674–675, s. 676–677, s. 677, s. 677–678; G. Kuca, Hasła: Organizacja wewnętrzna parlamentu, Organy wewnętrzne parlamentu, *Dezyderat, Jednomysłność, Kolegialność, Konsultacje społeczne, Kwalifikowana większość głosów, przesłuchanie parlamentarne, rozwiązanie parlamentu, senator, ustawa, weto ustawodawcze, większość bezwzględna, większość zwykła, rozporządzenie z mocą ustawy, rozporządzenie, umowa międzynarodowa, ustawa, władza ustawodawcza, wotum nieufności konstruktywne, wotum zaufania, wysłuchanie publiczne, [w:] J. Szymanek (red.), *Słownik parlamentarny*, Warszawa 2018).**

3. Na trzeci obszar badawczy składają się zagadnienia dotyczące **ewolucji systemu konstytucyjnego Gruzji**. W tym obszarze dokonałem analizy pozycji ustrojowej oraz organizacji i zasad funkcjonowania parlamentu Gruzji (G. Kuca, *Parlament Gruzji*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2010, ss. 48) oraz ewolucji pozycji ustrojowej prezydenta Gruzji (G. Kuca, *Pozycja ustrojowa Prezydenta Gruzji: stabilizator ustroju czy inspirator konfliktów?* [w:] S. Sulowski, J. Zalesny (red.), *Mechanizmy rządzenia w państwach Europy Wschodniej*, „Studia Politologiczne” 2014, vol. 33, s. 460–473). Przedstawiłem też kompleksowe opracowania systemu konstytucyjnego Gruzji (G. Kuca, M. Grzybowski, *System konstytucyjny Gruzji*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012, ss. 96 oraz G. Kuca, *Gruzja*, [w:] St. Bożyk, M. Grzybowski (red.), *Systemy ustrojowe państw współczesnych*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2012, s. 341–374), a nadto poddałem charakterystyce dotychczasowe zmiany konstytucji tego państwa z uwzględnieniem szerokiej reformy konstytucyjnej z 2010 r. (G. Kuca, *Reformy konstytucyjne w Gruzji (próba podsumowania)*, [w:] S. Bożyk (red.), *Aktualne problemy reform konstytucyjnych*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2013, s. 565–576.). Celem ukazania zakresu i wagi wprowadzonych zmian dokonałem tłumaczenia tekstu konstytucji Gruzji, która opatrzona wstępem ukazała się w ramach serii *Konstytucje państwa świata* Wydawnictwa sejmowego (*Konstytucja Gruzji* (tł. G. Kuca, M. Grzybowski, K. Kaczmarczyk-Kłak; wstęp G. Kuca, M. Grzybowski), Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2015, ss. 150). W tej grupie mieszczą się też badania naukowe prowadzone w ramach współpracy z Regionalnym Centrum Badań i Promocji Konstytucjonalizmu (*Regional Centre for Research and Promotion of Constitutionalism*) z siedzibą w Batumi (Gruzja) oraz recenzja tekstu dotyczącego tego państwa dla czasopisma: *Polish Political Science Yearbook* (2017 r.), co zostało opisane w załączniku nr 4.

4. Czwarty obszar badawczy dotyczy zagadnienia **wyborów i systemów wyborczych** ze szczególnym uwzględnieniem instytucji i mechanizmów, które mogą wpłynąć na wysoki wynik wyborczy. W tym zakresie przygotowałem opracowanie zawierające charakterystykę i znaczenie (moc wiążąca) programów wyborczych (G. Kuca, *Programy wyborcze jako meritum stosunku przedstawicielskiego*, [w:] M. Mączyński (red.), *Praktyka realizacji biernego prawa wyborczego w Polsce. Źródła regulacji, wykładnia przepisów prawa i efekty ich stosowania w świetle ustawy Kodeks wyborczy*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015, s. 218–231). Przeanalizowałem zagadnienie *gerrymandering-u*

(geometrii wyborczej) oraz cichych wyborów (G. Kuca, Hasła: *Ciche wybory, Gerrymandering*, [w:] J. Szymanek (red.), *Słownik parlamentarny*, Warszawa 2018). Zrecenzowałem prace dotyczące prawa wyborczego, w tym: G. Kuca, *Rec. Jakub Rzucidło, Elektroniczny rząd. Aspekty konstytucyjnoprawne*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2015, "Przegląd Sejmowy" 2016, nr 3, s. 127–134; G. Kuca, M. Grzybowski, *Rec. Kodeks wyborczy. Wstępna ocena*, red. K. Skotnicki, Wydawnictwo Sejmowe Warszawa 2011, s. 296, "Przegląd Sejmowy" 2012, nr 2, s. 225–235; G. Kuca, *Rec.: S. Rose-Ackerman, Od wyborów do demokracji. Budowa państwa odpowiedzialnego przed społeczeństwem w Polsce i na Węgrzech*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2008, s. 309, "Przegląd Sejmowy" 2009, nr 6, s. 222–227. Do tej grupy zaliczam także badania nad prawem wyborczym Indonezji (G. Kuca, *Wybory parlamentarne w Indonezji - uregulowania prawne oraz wyniki wyborów*, [w:] J. Błuszkowski, J. Zalesny (red.), *Mechanizmy sprawowania władzy*, "Studia Politologiczne" 2010, vol. 18, s. 55–69).

5. Do piątego obszaru badawczego zaliczam **ustrojowe aspekty finansów publicznych**. W tym obszarze mieści się referat zaprezentowany na konferencji Europejskiej Grupy Prawa Publicznego (*European Group of Public Law, EGPL*), którego zmodyfikowana wersja została opublikowana w zagranicznym czasopiśmie naukowym (G. Kuca, *Public Law and the Economic Crisis: Poland*, "European Review of Public Law" 2013, vol. 25, no. 1, s. 309–347). Zainspirowany tą problematyką podjąłem badania nad konstytucyjnymi limitami zadłużenia państwa (G. Kuca, *Konstytucyjne limity zadłużenia w Polsce oraz w wybranych państwach UE*, [w:] P. Mikuli, A. Kulig, J. Karp, G. Kuca (red.), *Ustroje. Tradycje i porównania. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr. hab. Marianowi Grzybowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2015, s. 138–145) oraz niezależnymi instytucjami monitorującymi średniookresową działalność finansową państwa (G. Kuca, *Wysoka Rada Finansów Publicznych francuski model w polskich realiach ustrojowych*, [w:] S. Bożyk (red.), *Myśl polityczno-prawna. Demokratyczne państwo prawa. Prawa jednostki. Księga jubileuszowa Prof. dr. hab. Adama Jamroza*, Białystok 2017 – tekst przyjęty do druku) oraz innymi organami finansowymi (G. Kuca, *Dyrektorzy izb celnych i naczelnicy urzędów celnych, Dyrektorzy izb skarbowych i naczelnicy urzędów skarbowych, Dyrektorzy urzędów kontroli skarbowej*, [w:] B. Szmulik, K. Miaskowska-Daszkiwicz (red.), *Administracja publiczna. Ustrój administracji państwowej terenowej. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012, t. II, s. 443–463, s. 464–483, 484–502 oraz G. Kuca, *Komisja Nadzoru Finansowego, Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Szef Służby Celnej*, [w:] B. Szmulik, K. Miaskowska-Daszkiwicz (red.), *Administracja publiczna. Ustrój administracji państwowej centralnej. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012, t. I, s. 506–530, 553–563, 787–796).

6. Wreszcie szósty obszar badawczy stanowią **ustrojowe aspekty samorządu terytorialnego**. W tym zakresie przygotowałem – wraz z prof. M. Grzybowskim – referat na konferencję naukową dotyczącą samorządu terytorialnego, którego rozbudowana wersja została opublikowana w czasopiśmie naukowym (G. Kuca, M. Grzybowski, *Finlandia*, [w:] *Samorząd terytorialny w wybranych państwach europejskich*, red. Piasecki A., "Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis Studia Politologica", Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2010, s. 75–87). Przeanalizowałem ponadto zagadnienia sporów o właściwość (G. Kuca, *Spory o właściwość*, [w:] K. Miaskowska-Daszkiwicz, B. Szmulik (red.), *Encyklopedia Samorządu Terytorialnego*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, ss. 601–603), właściwość organów (G. Kuca, *Właściwość organów*, [w:] K. Miaskowska-Daszkiwicz, B. Szmulik (red.), *Encyklopedia*

*Samorządu Terytorialnego*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, ss. 780 – 781), pozwolenie wodnoprawne (G. Kuca, *Pozwolenie wodnoprawne*, [w:] K. Miaskowska-Daszkiewicz, B. Szmulik (red.), *Encyklopedia Samorządu Terytorialnego*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, ss. 888 – 889) oraz współpracę zagraniczną województwa (G. Kuca, *Współpraca zagraniczna województwa*, [w:] K. Miaskowska-Daszkiewicz, B. Szmulik (red.), *Encyklopedia Samorządu Terytorialnego*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 915–917).

Ponadto zajmowałem się zagadnieniami praw człowieka i obywatela w tym: przygotowałem referat zaprezentowany na konferencji „Public Law and Solidarity” zorganizowaną przez Europejską Grupę Prawa Publicznego (*European Group of Public Law, EGPL*), 13<sup>th</sup>-15<sup>th</sup> September 2013, Island Spetses (Greece), który następnie został opublikowany w czasopiśmie naukowym (G. Kuca, J. Karp, *Public Law and Solidarity: Poland*, "European Review of Public Law" 2014, vol. 26, no. 1, s. 257–287). Zajmowałem się też zagadnieniem dostępu do służby publicznej (G. Kuca, *Konstytucyjne prawo dostępu do służby publicznej w doktrynie i orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] K. Miaskowska-Daszkiewicz, M. Mazuryk (red.), *Prawne i aksjologiczne aspekty służby publicznej*, Wydawnictwo Idealit, Lublin - Warszawa 2010, s. 219 –230) oraz prawami kobiet (G. Kuca, M. Grzybowski, *Prawa kobiet w Szwecji*, [w:] W. Sokolewicz, L. Kondratieva-Bryzik, (red.), *Prawa kobiet we współczesnym świecie*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2011, s. 230–241).



.....  
Grzegorz Kuca

